

САНА ОЛОХ

СССР ЧУРАЛЧЫТААБЫ РАЙКОМУН УОННА ҮЛЭНИТЭР
ДЕПУТАТТАРЫН ОРОЙУОННААБЫ СОВЕТЫН ОРГАНА

Х а н ы а т
1991 сый алтынны
ыйтан тахсап

№146 (4880)

1976 сый. Ахсынны 7 күнэ
оптуорунньук

Сыйалта
2 харты

ССКП Киин Комитетын алтыннытаабы (1976с) Пленумун
уураахтарын—олоххо!

КАПИТАЛЬНАЙ ТУТУУЛАРЫ— БОЛДЬОХТОРУГАР, ХААЧЫСТЫБАЛААХТЫК

ССКП XXV съезд, партия Киин Комитетын алтыннытаабы (1976 с.) Пленума уонна соторутаабыта буолан аастыт ССРС, РСФСР, Саха АССР Верховнай Советтарын сессиялара онус пятилеткага капиталнай тутууга болдомтоку күүһүрдэр, бу үлэни илээт дааһынаахтын мытары модуйдулар. Билигин хаһаайыстыбаны үлэ бу дьобун суолталаах айгыргар былааннааһыны, бырайыактааһыны уонна производствонь тэрийинини тууһары, тутуу болдьобун кылгаты уонна бэйэ туураа стонмоһун намтатыы суотутар капитал уугу көдүүһүн үрдэтин, тутар-тагар үлэлэр хаачыстыбаларын кичэйин соруктара тураллар. Партия Киин Комитетын алтыннытаабы (1976 с.) Пленума капиталнай тутууга бэрээдэги олохтуурга, тутуу тэрилтэлэрин үлэлэрин ситэрэллэбит уонна сакаастыгарга туттарыллыбыт болон объектарынан уонна үлэ киллэриллэр комплекстарынан аны сыналамырга быһаарла. Пленумга туох былааннамыта көмүгэр үлэ киллэриллэхтээх дьон үрдүк көрдөбүл туруорулуна.

Билигин оройуонмутутар кэтинки сылларга капиталнай тутуу нэмэйэ сыйыа көтөт, тэтинэ түргэтээн илэр. Ол эрээри бу сүткэн суолталаах салаага билигин да бөдөт итэбэстэр, быһаарылла илик болуруостар үгүстэр. Онус пятилетка бастааны сылыгар оройуонга капиталны уугу бары каталларынан 3226 тыһ. солк. тутуу мытыллара былааннамыта, ол иһинтэн соххостарга — 1710 тыһ. солкуобайдаах. Итинтэн сый аастыт 11 ыйыгар былаан 78 бырыһыан эрэ толорулуна, эбэтэр агардас субу мыга 680. ча тыһ. солк. үн туһаныллара хаалла. Көстөрүн курдук, балаһыанша мөлтөх, хаалыы улахан.

Ордук тулуйулубут бытаары соххостар капиталнай тутууларыгар таһыста. Манна сылга көрүлүбүт үн үс тымыттан бириини кэригэ баччаанга дьон ситэ туһанылыбата, олгон объектары үлэ киллэртин сорууда (аастыт сыллартан көлөрүлүбүт кытта захтахха) баара суога 24,6 толорулуна.

Капиталнай тутууга ордук көтөрүк сыйыан Карл Маркс аатынан совхозка (директор таб. Макаров С. П.) баар. Бу хаһаайыстыба быйылгы үбүлээһин үс тымыттан ичинини да ситэ туһана илик: Мындааа. йыга 1000 сүөһү туураа хотонун тутуутугар көрүлүбүт, үн агарын культурнай-техническэй быһаалларга — чыппырыт, хотоннору механизациялааһынга агарыттан эрэ олутун туһана киллэ. Бахсы Толончугар кулун тутуутун үбүн 25 бырыһыан тутууна. Толой Диригэр тутуулаахтат баанньык, ка бири да солкуобайдаах үлэни мылыта. Субуруускай ааты

Р. Р. БУРНАШЕВ,

райсовет исполкомун
председателэ

нан совхозка да (директор таб. Бельих М. И.) балаһыанша иһинтэн ордуга суох. Манна сый сагаланыаһыттан баара суога түөрт дьобус объект, ол иһинтэр Сылан отделеһыгар 120 сүөһү кинрэр хотону үлэ киллэриллэ. Былааннамыт атын үлэлэр ырааһыан толоруллубатылар, сорохторо түөрт да сагаланыаһылар. Бу хаһаайыстыба капиталнай тутуу сылаабы былаанна баара суога 76,5 бырыһыан толордо. Эрилик Эристин аатынан совхозка сир оҕоһуутугар көрүлүбүт үлэлэр толоруллубатка хаалан эрэллэр.

Көстөрүн курдук, тыа хаһаайыстыбатыгар капиталнай тутуу хаһаа былаанна, сөптөөх аһай былаан, тэрээһинэ суох мытыллар. Сыл хаалыт бириэмэтигэр совхозтар салалталары тутуулаа турар объектары ситэрингэ, государствен бириэмэтигэр ситэрингэ уонна производствонь иһинтэн тэрийинини сибээстээн иһинтэн тыа сиригэр капиталнай тутуу кэсинилээхтэн былааннара, чопчу бэрээдэктэнэр наада. Производствоннай да объектары, олорор да дьыллары урукку курдук санаабытча, түбүлүкхэ тутуу практиката тохто тулуохтаах.

Оройуонга капиталнай тутууну мытар бири сүрүн тэрилтэ «Якутколхозстрой» холбоһук ТМУ-га булар. Бу тэрилтэ быйыл 901 тыһ. солк. тутар-тагар үлэлэри мытылаада. Производствоннай чопчу былаанна, сөптөөх материалнай-техническэй хаачыһымыта суох тэрийинт, үлэтин иһинин сатаан сүүрүлээбэтэх, күннэ-тэ оперативнай салалтаны, контуруула олохтооботох түмүгэр бу ТМУ аастыт 11 мыга сылаабы былаанна баара суога 80,3 бырыһыан толорон киллэ. Эсөө ити кыра. Саамай куһаҥана, дьиксинилээх коллентин быйыл үлэ киллэрнэхтээх биэс сүрүн объектарыттан бириини даһыа дьыл баччатыгар дьон ситэрэ, государственнай кэтинскада туттара илигэ булар. Олор истэригэр оройуонга улахан наадалаах Чакырга уонна Хадаарга 160-нуу мнээтэлээх сага оскуолалар, Сыланга 50 мнээтэлээх летсад, оройуон иһингэр 50 куйнааһы батыһаа дьыллар бааллар. Сорук туоллай: ТМУ салалтата (начальник таб. Сленков Н. В.) хаалыт бириэмэлэтин объектарга үлэ тэтинин булгучту түргэтэтэ, былааннаах тутуулары бу дьыл иһин үлэ киллэрэбэтигэр тээх. Объектар тутуулар болдьохторун куруутун кэтин,

үрүт-үрдүгэр олоһо, аһаах саана суох эриинини даһыа кэтиннэх-кэтиннэх буолуохтаах. Субу үлэ киллэрнэхтээх объектары наада оуолу аһааннаах тутуу матырыяалларын, үлэтин иһинин хаачыһа охсуохха. Бирээдээх үлэлэригэр күннэ-көрдөбүт, контуруула олохтоохха. Чакырга уонна Хадаарга оскуол дьылларин тутуутун ситэрингэ Эрилик Эристин аатынан совхоз салалтата, туһаныах наадыллар Советтарын исполкомнара эмэ быһаччы көмөлө буллара наада. Чуолаан, совхозники 80—100 киловаттаах постанциялары булан тутуохтаах Чакырга коллентин тутууту бейэтин күүһүнэ мытылаах Ити объектар уонсай үлэлэригэр общественность көмөлөбүтэ тэриллэхтээх.

«Якутсельстрой» трест тутар-тагар участка (начальник таб. Макаров Н. И.) быйыл уонна 14 квартиралаах икки олоор дьон үлэ киллэрдэ. 8 квартиралаах таас олоор, дьон, ону таһа сага квартирга 12 квартиралаах эмэ ону олоор дьон сый тутуу дьон ситэрэ кыахтаах. Ол эрээри бу да коллентинка итэбэс быһааһа суох буолбатах. Чуолаан, ТМУ Ордубууһига 12 квартиралаах олоор дьон, Болтоно автогараж, о. д. а. объектар тутууларын графигы тутуспакка илэр. Иккиннин, тутуу хаачыһыбата билигин да тууһарылла илик. Олорор дьыллар алын этажтара муосталарын аһынан олус тымыллар, онон сага көһөн кинрибит мыллар үгүстүк тоһор, устунан олорортон аккаастанар түбүлэлэр тахсылаллар. Усчунун, инжениердэрин кырааскамыр, о. д. а. үлэлэр ардыгар эмэ сөптөөх хаачыстыбата суох толоруллулар. Төрдүнүн, сага объектар ордук олорор дьыллар, терригорияларын тууһаран оҕоруу мөлтөх турунтаах. Участак салалтата ити итэбэстэри иһинкитин хатылаабыт, тутуу хаачыһыбатын төрдүтэн тууһарар эбэһиннэстээх.

Түмүктээн эттэххэ, ССКП Киин Комитетын алтыннытаабы (1976 с.) Пленума модунуутун курдук, оройуонга капиталнай тутуу бэрээдэги олохтуурга уолдэста. Пятилетка бастааны сылыгар былааннаах объектары үлэ киллэрэргэ, иһинки өттүгэр тутуу тэтинин түргэтэргэ, хаачыһыбатын тосту тууһарарга тутар тэрилтэлэр уонна совхозтар салайааччылары суһал практической түмүктэри олохтоох тустаахтар. Капиталнай тутууга билигин кэтинэ туруоруллар көрдөбүллэри халбаһа суох тутуулаах олохтоох Советтар, народнай контуруула комитетин, группаларын уонна посттарын өттүлэригэр күннэ-тэрингэ ороһуу, контуруула наада. Иһинкитин былааннаах объектар болдьохторугар, үчүгэй хаачыстыбалаахтык тутуулаах үлэ киллэрнэлэ иһинлэрин хаачыһымы — билигин энчирийбэт нэстэ.

СЫЛЫ УДАРНАЙДЫК ТҮМҮКТҮҮР ИНИН

Хайыы-үйэ толордулар

Онус пятилетка бастааны сылын былааннарын болдьобун иһиннэ толорууга Чурапчытаабы олох-дьаһах комбинатын үлэһиттэрэ бүтүн Соххостарга социалистической куоталаһыта кинрэн үлэһиттэр. Манна «Бочуот знага» орден кавалера, коммунистической үлэ ударниги, иһит настанига коммунист Е. П. Ногожицына саллар аһа таһаһын тигэр уонна өрөмүөнүүр сылаа сылаабы былаанна болдьобун иһиннэ 11 ыйыан толордо. Сылаах 27,5 тыһ. солк. былаанна 32,5 тыһ. солк. кэтиннэһэ өгөнү оҕоһуулаан сылаабы сорууда 118,2 бырыһыан толорулуна.

Маастардар Н. Д. Вырикова, Н. М. Павлов, Ф. Г. Оконешникова тустаах соруудаһын 102—109 бырыһыан толорон социалистической куоталаһы иһиннэ күнүгэр иһэллэр. Сыл хаалыт кинрэр өсөө 2,5 тыһ. солк. өгөнү эһин өгөрө иһин дуулуһаллар.

Комбинат ритуальнай сылаа сылаабы былаанна 103,3 бырыһыан эбэтэр 11 ый түмүгүнэ 24,8 тыһ. солк. үлэни толорон аастыт: сылааһар 4,2 тыһ. солк. эбэх үн киллэриллэ. Электросварщик А. Е. Захаров былаанна 128 бырыһыан толордо. Бу сылаа былаанна тас өттүнэ өсөө 2,0 тыһ. өгөнү оҕорууда.

Онон бу иһин сылаа комбинат быһылы былаанна түөртөн бириин толороннор, сылаабы былаан болдьобун иһиннэ толорууларыгар үчүгэй үлэни оҕордулар.

А. ГУЛЯЕВ.

Иһинки—пилорамщиктар

Пятилетка бастааны сылын сорууларын толорууга прокомбинат рабочаһын социалистической куоталаһылаа күннэ-күөрэһиннэ илэр.

Ордук үрдүк көрдөрүүнү комбинат кыдыаһа үлэһитэ М. А. Петров саллар 4 киллээх пилорамщиктара ситистилэр. Кинилэр 1525 кубометр тутуу иһин хайытан сылаабы былааннарын 3 төгүтэн ордук куоһардылар.

Деловой мас таһымын былаанна эмэ аһарыллына. Манна шофердар С. И. Иванов, С. И. Трофимов быһаарар оруулаһыллар. Кинилэр 11 ыйдаагы былааннарын 197 бырыһыан толорбуттарын таһынан «Якутсельстрой» ТМУ-гар уонна райПО-га эмэ көмөлөһүлэр. Бэрээһиниттан мыа Болтоно отделеһыгар шифтэһин бэрээдэһинэ көмөлөһө таһыстылар.

И. КСЕНОФОНТОВ.

Сорууда аһарыллар

«СЕЛЬХОЗТЕХНИКА» холбоһугар пятилетка бастааны сылын былааннарын, тустаах эбэһэтистэһэлэрин толорууга сый сагаланыаһыттан таһаарылаахтык үлэһин рабочаһлар армыаа суохтар.

Сэттиннэ түмүгүнэ өрөмүөнүүр мастерской уонна авто-транспортниктар ордук үрдүк көрдөрүүнү ситистилэр: 28 автомашина, автомашина 36 двигателя, 72 трактор, трактор 54 двигателя өрөмүөннөн соруудаһар аһарыллылар.

Шофердартан С. С. Кузьмин 188, Е. И. Лавренко 265, Н. Г. Климов 304 тыһыанча тонна-километры өгөрөннор, ордук үчүгэй көрдөрүүлэри ситистилэр.

А. АБИДАЕВА.

САХА АССР-ГА РСФСР ОРОЙУОННАРДААБЫ (КУРАТТАР- ДААБЫ) НАРОДНАЙ СУУТТАРЫН НАРОДНАЙ СЭТЭЭТЭЛЛЭРИН БЫЫБАРЫН БЫТАР ТУҢУНАН

САХА АССР ВЕРХОВНАЙ СОВЕТЫН ПРЕЗИДИУМУН БЫЛААБЫ

«РСФСР оройуоннардара (куораттардаабы) народнай сууттары- Саха АССР-га РСФСР оройуоннардара (куораттардаабы) народнай сууттары- народнай сэтээһинэ» 70 истатыйатыгар сөй түтөллэрин быһаарын 1977 сый бэһиннэран уонна «РСФСР оройуоннардара (куораттардаабы) 10 күнүгэр дьон мытарга, народнай сууттарын народнай сэтээтэлэрин быһаардыан мытыан туһунан» РСФСР Верховнай Советин Президиумун 1976 сый сэттиннэ 12 күнүгэрнэ Мыйаар олбуран, Саха АССР Верховнай Советин Президиума УУРА:

Саха АССР Верховнай Советин Президиумун Председателэ А. ОВЧИННИКОВА,

Саха АССР Верховнай Советин Президиумун Секретара Е. КЫЧКИН.

1976 с. сэттиннэ 29 күнэ.

СНИМКИ: Рязанской үбүлэс Клипиновскай оройуонугар аһылыт профессиональнай-техническэй училище үөрэнээччилэре символическай нүлүүһү тутан тураллар.

Ю. ДЯКОНОВ фотота. ССТА фотохрониката.

МОЛДАВСКАЙ ССР. Тэтэрнэй нблалар, миннигэс грушалар, спивалар, виноградар Молдавия быһааннах сиригэр үүнэллэр.

Хаһаайыстыбалар икки арды-парынаабы кооперация уонна агропромышленной интеграция республика тыатын хаһаайыстыбатын — сир өһөһүүгүн, сүөһү иитинтин уларыта туттулар.

СНИМОНКА: «Цветущая Молдавия» (Наларашкай оройуон) завод-совхоз винограды үүнэр-рээччигэ комсомолна Енаторина Мамасига өлгөм үүнүүттэн үөрэр. А. СЕМЕХИН фотота.

ПАРТИЙНАЙ ОЛОХ КОММУНИСТ ТЭРИЙСЭЭЧЧИ БУОЛУОХТААХ

«Хаһаайыстыбаннай, социальнай уонна культурнай туу ханнын бабарар учаастагыт ылпахха, онно барытыгар коммунистар уонна бастатан туран, өһуобай итэһили ыл-быттар — партийнай активистар бэйэлэрин нөрдөрөр мыха-таактар итинэнэ эбээһинэстээхтэр».

«Правда», 1976 с. сэттиннь 20 күнэ.

Билинги Субуруускай аатынан ха ортонон сыманаламмыта. Он-совхоз Кытаанаххаабы от-топ ыла бачача күн-дьыл аас-та — буолаары буолан обществен-най сүөһү иитинитигэр быһаарар суолталаах кыстыгы тэрийиин билдэрбиттэр. Огосон Коммунистар бары кэриэтэ, 21 киһи, ити курдук араас партий-най соруудахтаахтар. Ол эрэри диктылаакка ол соруудаары үчү-гайдык толорор биир да комму-нист туһунан ахтыламмата.

Мунньах ити итэһастэргэ сөн-тоох сыманын биирэн туран, ба-ры общественнай тарилталар үлэ-лэри биллаанын сотору кэминэн онорон партбюро көрүүтүгэр киллэрэллэригэр соруудахтаах итинэнэ партбюроу ол туолуу-тун кытаанахтык контуруоллуу-ругар эбээһинэстээн уураах ылынна.

Түмүккэ, партийнай муһуна-ха боннуруоһу балаһыаһын ма-на өссө да көтүмэрин балаһыах-ха наада. Хөлөбүр, коммунист соруудаары толорботовун биричи-нэлэрин туһунан биир да тыы-нан ахтыламмата. Ол араас буо-луон сөп: партбюро, киһи секре-тара ирдэбиллэрэ памыһадыт-тан, коммунист кыада, балаһа тийбэттээн, киһи үлэтин ура-тылара кыайан үчүөттэммата-рыттан, баар, тугу өһөрүөх-таарын билбэт буолан сүбөү, хо-моҕо наадыарыттан эһин. Ити-ни үөрэтэн, ханнык чопчу дэ-һаллары ылынаххаабы чуол-кайдык быһаарыахха баар этэ.

Ити иһин ылынылаабыт уураах-кыһын ыраадынан астынарбата.

Ханныгыт да иһин Кытаанах коммунистара дьоһунаах бонну-руоска санааларын биасистилэр.

Кинилэр дьыланы кейсөөргө күүстэрин-күдэхтерин түмүхтэрэ дьин эренилэр.

И. ОКОЕВОВ.

«Хаһаайыстыбаннай, социальнай уонна культурнай туу ханнын бабарар учаастагыт ылпахха, онно барытыгар коммунистар уонна бастатан туран, өһуобай итэһили ыл-быттар — партийнай активистар бэйэлэрин нөрдөрөр мыха-таактар итинэнэ эбээһинэстээхтэр».

«Правда», 1976 с. сэттиннь 20 күнэ.

Билинги Субуруускай аатынан ха ортонон сыманаламмыта. Он-совхоз Кытаанаххаабы от-топ ыла бачача күн-дьыл аас-та — буолаары буолан обществен-най сүөһү иитинитигэр быһаарар суолталаах кыстыгы тэрийиин билдэрбиттэр. Огосон Коммунистар бары кэриэтэ, 21 киһи, ити курдук араас партий-най соруудахтаахтар. Ол эрэри диктылаакка ол соруудаары үчү-гайдык толорор биир да комму-нист туһунан ахтыламмата.

Мунньах ити итэһастэргэ сөн-тоох сыманын биирэн туран, ба-ры общественнай тарилталар үлэ-лэри биллаанын сотору кэминэн онорон партбюро көрүүтүгэр киллэрэллэригэр соруудахтаах итинэнэ партбюроу ол туолуу-тун кытаанахтык контуруоллуу-ругар эбээһинэстээн уураах ылынна.

Түмүккэ, партийнай муһуна-ха боннуруоһу балаһыаһын ма-на өссө да көтүмэрин балаһыах-ха наада. Хөлөбүр, коммунист соруудаары толорботовун биричи-нэлэрин туһунан биир да тыы-нан ахтыламмата. Ол араас буо-луон сөп: партбюро, киһи секре-тара ирдэбиллэрэ памыһадыт-тан, коммунист кыада, балаһа тийбэттээн, киһи үлэтин ура-тылара кыайан үчүөттэммата-рыттан, баар, тугу өһөрүөх-таарын билбэт буолан сүбөү, хо-моҕо наадыарыттан эһин. Ити-ни үөрэтэн, ханнык чопчу дэ-һаллары ылынаххаабы чуол-кайдык быһаарыахха баар этэ.

Ити иһин ылынылаабыт уураах-кыһын ыраадынан астынарбата.

Ханныгыт да иһин Кытаанах коммунистара дьоһунаах бонну-руоска санааларын биасистилэр.

Кинилэр дьыланы кейсөөргө күүстэрин-күдэхтерин түмүхтэрэ дьин эренилэр.

И. ОКОЕВОВ.

Сүөһү кыстыгыга — үлэ ударнай фрона КЭТИТ КҮӨЛ ФЕРМАТЫГАР

Хаһааран тыһымы күһүн ту-ка нөсүөс сытар да үлэһэбэр, — пар кэбэ. Бөһүөлүктөн тыһымы диир уол. Итиннэ старшайдары быһа түһэн кыһымын өһөс аһа. Петров эһиэ биссэрэстэр. Аһы парбын кытта ферма үс субурза өһөс үһэс аһорбүт итинэнэ си-дыһа киһи түһүктэринэн сан-ра кыһылаахтар буолан оһорон доһу тоһууда. Дьин таһыгар ор-эра таһаарыар эрдэһээт эбээ-дун-тоһу туох да сүөх, курдун Күһнэ эбээт үр тэттөрү-нар-мас «Дружба» эрбэһин эрбэж-таһаарыар, бороон аһын 80 ке-мит чуркалаар, ыһа-араас, жэ-к. коопыарбо орутулар. Бу э-тигиссэр көбөрөн көстөр жүс... баэ үлэһтөн, үгүс сыраттан таэ. Таһаачи коопыарбо өһөрүр сар.

Күһматтан тоһуу бурдуу субу-рубар.

Дьин иһигэр сабыллар уһун субурза оһуулаа сэттэ эдэрмээн уолааттар кэбэһи, үрэ-көтө, көп-сэттэ, иһэстэ а л о р а л л о р. Бу уолааттары көрөн оло-рон кырдык баары эдэр саас эрчимэ, баа, ыра санаа арааһа, сүүстээх дьулуур үтүөү киһи-лэргэ баарык өһө сэрбэһин. Са-наалара кэбэ, дьиниһээтих ыла-сан үлэһээтэртэринэ, аһа, тоһтом толлоһ, кэриһээтээн иһлэн тэ-руохтара дуо дьин эрэна са-мыһымы.

Старшайдары, нөһүлүк Соос-тык депутатта Петр Филиппович Петров, эһиэ ас балаһыар кы-кыһаар татыһыт, рабочей Па-сийа Павловна Дюдорев бо-рооскулар сиир отторун кылаары барыт, нөһүдара кырдыаас рабочей Петр Петрович Борисов бөһүөлүккэ кыһык аһала кы-бит эһилэр. Дьин иһэ ыһа-араас, кыһи кута-сүрэ тоһуур, Уһа тоһоо наар уолаат. 8738 ке оһоһулуубут, былаһы-тар оһороллоор. Оһорон бары таһынан 1884 ке эт эһиэ боро-ноһ курдук жомуллуубуттар, ис-либэ. Кыстык иһи кыһаар татыһаары араас откырыкалар, биир сүөһү эһилиһитин былаа-жартыһыналар ис кыһаарык на 22,1 ке эһиэ буолааһына иһ-оһоһулаан иһаһыттар.

Иһиэ эһэр тоһоо үс оһон тү-эбэтэр суукка аһын 472 грамм бар. Маһа кыһык муһуу оһа-һулуоттааһа бачааһына дьини — Бу олус барда сүөх көрбө-кыһаарбатар. Күбүс-кыраһаа, руу да, бачааһы кыһаарыһаар «Кулагура» дьини директора сөптөөз дин саныһымын, бу та-Алексеев П. И., гудрук Н. Ю. тыһымын иһаһытаһаһытаһа, Федорова таһааран өһөрүтүөх ыһымын эбээһээтэһиһээт эбээ-кэбэттэһэ,— дьин уолааттар биир көлөр сүөсүһүттар.

кыһаарыһаан аймака түстүлэр. Кэтит Күөл ферматын көлөһө. Оһолор сөһөк эһилэр. Дьин бач-тыһа аһыт-сыһаа кыстык кы-кыһаар дьини быһаарыһаан кы-жигэр хас биирди сүөһү 112, аһа муһуу кыһымын тэрийиин иһи ке улаатыннарар Эһилик кыһаарыһаан бөһүлүһүр эрэ Эһилик аһынан совхоз үрдү-тэһиһиһи. Уолааттар ону-маһи нон бастааһыта. Дьини аһыт кыһаарыһаат, сым-сап курдук сымлааһы көрдөрүүнү кыһаар-оһоһотон үлэһээтэһэр таһаарыһаар. пат иһиһтэн партиа аһыһымы.

Көһөлһиһа эһи аһыһы таһаары (1976 с.) Пасиһуһуу оһоһуһуһуу Алексей Вроһиһаа роһаарыһаан, иһи Пасиһуһа баар этэ. Кини оһорон эрэ мо-таб. Л. И. Брежнев эһиһаһиһи сүөһуһуһуу уһуу таһаарыһаар.

— Бу нөсүөһуу тоһо быһаан-ной, өр да таһаарыһаар эһиһиһи,— көрө сатаан бараан кыһаарыһаан, таһаарыһаар үлэһиһи-жамсык сым-лааһаар.

— Оруу жамнык, олус эрдэ-дээт, хаста эһэ улаатыһаарыһа, оруу таһаарыһаат, иһи биир са.

Н. АРЖАНОВ, пенсионер. Хаһаарыһаар.

Агитатордарга, политинформатордарга нөмө

ОРОЙУОН СОВХОЗТАРА ОБЩЕСТВЕННОЙ СҮӨҮ ИИТИИТИГЭР

	Ыһах сүөһү			Ол иһигэр мнах			Сылгы			Ол иһигэр дьин			Ыһах төрөөтө		Ыһах сүөһү өлүүтэ		Ол иһигэр пьирэй	
	былаан	туоһа	1975 с. н	былаан	туоһа	1975 с. н	былаан	туоһа	1975 с. н	былаан	туоһа	1975 с. н	1975 с.	1976 с.	1975 с.	1976 с.	1975 с.	1976 с.
Кара Маркс	6350	6443	-56	2550	2473	+7	4240	4293	-307	2310	2269	+27	1947	2093	267	248	173	118
Субуруускай	7320	7270	+50	2680	2651	-28	4120	4231	-33	2300	2283	+94	1814	2000	508	650	278	375
Э. Эриһтиһи	4730	4827	-104	1900	1914	+32	3090	3123	-195	1640	1581	+51	1683	1828	157	146	100	81
Ор. үрүһүһү	18400	18540	-105	7130	6938	+11	11450	11647	-535	6250	6133	+172	5444	5921	932	1044	551	574

СҮРЭБИН

ОБОЛОРГО АНААБЫТ КИИИ

В. А. СУХОМЛИНСКАЯ —
бичигч кэмжит бичр үзүүл-
чулаах педагога, К. Д. Ушин-
ская, Ян Амос Коменский,
А. С. Макаренко, Н. К. Круп-
ская уонна да атын үзүүл-
чулаах педагогтар үлэлэрин
утумнаах салалаччы уонна
сайыннаралаччы. Киин Украин-
ида Кировоградскай уобала-
с Павлыш дьезэн салиһынытгар
35 сыл устата үчүүталынан,
оскуола директорынан үлээ-
битэ.

РСФСР үтгдлэх учуутала, Социалистический Улс Геройа, ССРС Педагогический наука-ларын Академиятын член-кор-респондента В. А. Сухомлин-ский аймнылаах улэтин, та-лангын, оловун бүтүнүүтүн орову нитин-үерэтин дымала-тыгяр анаабыта. Ол да иһин баргата 35 кинигэтүтэн бир-дистерин — «Сүрэхпин оло-лорго аныыбын» дигэн ааттаа-быта. «Зниги того бу кинигэ аатыттан дуулайабыт? Бу саамай сөп түбэлэр аат. Мин, нырдыга дэбаны, сүрэхпин оворорго бирддим. Уонна ол туһунан кыбыстыбакка этэ-бин», — дигэн суруйан турар-дах педагог.

Василий Александрович 15
омук тылын билэрэ, ол иһигэр
немецкэй, чешскэй, англий-
скэй, японскэй тыллары. Ити-
лэр күүс доһуох күүскүүр
дуу сэрин кэһиниттэн үөрэтэн
тылаабыта. Итилэринэн ха-
бабарар кэпсэтэр, аапар,
наатын толору сурҕуйар, на-
һай дакылааттары өнөрөр
в.

Сухоминской үлээбит
маларын булалын тухары
скула саамай эрэллэх ти-
вирин, түбөннүтөрүнөн
топпүттөри аадыра. Ийэлери,
малары кытары көксатерин,
бир тиды буларын себүдүү-
уонна оёону интил-үөрөтүн
оппүрүөбүгэр бейэте кини-

дэргэ үгүс ыйгыны-кэрднени,
сүбэди өнгөрөдө.

Сайдыгмы дуулуур, общества туһалаах буолар баҕсанааны, итиннэхэ оскуола нэтир, үөрэтэр кыһа буоларын Василий Александрович өдүс үрдүктүк тутара. «Оскуола — билии-нарүү кыһа-дэбэйһа буолбатах, кини ай-санаа сайдыытын кыһата», — дэиһ сүөгүйбүтэ киһи.

Оюну хэвр эрдэнтэн об-
щественнай тынгга нити
наадаларын туһунаа бу кур-
дук этэр: «Эн бэйэбин бу ма-
нын туһалаах буолуохтаах»
дизн өйтөн бөсхөлөөн нэр, оч-
чобо сотору кэрчик санаа ку-
лута буолабын. Эн бэйэң тугу
баарбыккынан эрэ өгөрөр
буоллааххына, эн өлөххөр туох
дабыны кээр, сыаналаах суох
буолуо. Сааһың тухары ыраас
таптаа, үтүөбэ бэриниэ дизи
билиэң суоба, эн өлөбүң чун-
нун, туһата суох буолуо.
Дьинигээх киһитик киһи нээр
сайддыҥа, нинни дээки хар-
дыылыырга дьулуһар, киһи
суолун таас очуос да изэй-
дир буоллабына толлубат.
Ити санаатың биһиргэтэн Леся
Уираинка хоһоонун олус би-
һирээн түрдүн өйдөтөө:

Дабайыам туруеру очуоһу
Сымара ыар тааһы сүгэммин.
Эрэйтэн үлэттэн толломмун
Бырабыам суоба кин тойугу.

Игинэн сибээстээн мин
Б. А. Сухомлинекай ово ин-
тинитигэр аналлаах сорох үлэ-
лэриттэн төрөһүттэргэ, уон-
на норуот үөрэҕириттин үлэ-
һиттэригэр анал тылбаастыыр
баа санаалаахын. Кини су-
балара барыта дорин научнай
төрүттээхтэр уонна олох кыт-
та ыкса сибээстээхтэр.

П. Е. ДЬЯЧНОВСКАЯ.

Саха АССР оһуолаларын

үтүөлээх учуутала.

РЕДАКЦИЯТАН. Хаһыат бүтүгүнү нүмэриттэн са-
балаан Саха АССР оскуолаларын үтүөлээх учуутала
Прасковья Ефимовна Дьячковская тылбааһынан үһү-
лүччүлээх советскай педагог, суруйааччы В. А. Сухом-
линская «Коммунистической интти туһунан этюдтар»
диэн үлэтин бэчээттинбит. Автор бу айымньыта нини си-
тэрбээнкэ эрэ өлбүт «Коммунистической интти методика-
та» диэн бодот үлэтин соргоһунан буолуохтааҕа.

«Этюдтарга» Василий Александрович, бэйэтин элбэх сыллаах бэйэ педагогической опытыгар олобуран, оҕону иһтин ис номоҕун, принциптарын, суолларын, средство-ларын уонна ньымаларын туһунан кэккэ боппуруостары арылан көрдөрөр. Кини бу үлэтин Улуу Октябрьской со-циалистической революция 50 сыла туолуутугар анаа-быта.

В. А. Сухомлинская бу айымнытын төрөспүттэргэ, норуот үөрөбүрүнүн үлэһиттэригэр тизэрднн үүнэр колүөнэ ыччаты иитин, үөрэтин дьялалатыгар улахан көмөлөх ээс буолгон сеп.

КОММУНИСТИЧЕСКОЙ ИИТИИ
ТУЪУНАН ЭТЮДТАР

Обону иитии диэн тугуй?

Огоноу нитин боншуртохун ба-
ры педагогтар, төрөнхүттер дэ-
хэтик бмгааран өйдүүлээр дуо?

Бийр инспектор ахтайгаар бу курдук суруллабуг: «Уруонтар септөөх таһымка ытыллаллар», «Ол гынан баран интэр үлэ күһабан турунтаах» дииэ. Ардыгар ийэлэр, аралар этэаччиһэр: «Эйиигин бэрэ күрөппиттэр да, үчүгэй интиһини бизрбэтэхтэр».

Ити энгиллэһэстэн сылыктаан ойдоотуххо, нитэр үлэһи үөрөхтөгөн, үөрөхтэһинитэн араараллар. Сонзан да кордоххо, оёну иттиги диэн киһи айылланы, обществоны, оёру билигини-көрүүтүн системата, майгыта-сигилинэ, үчүгэйи-кэрэни ойдоһунэ, оё эт-хаан өттүгүнэ, эстетическай сайдымтын хайдах үөрэтин уонна үөрэриги боппуруһунтан араарыахха септөөдүй?

Ово инстинктин бопуурвооун снээрараастык ыллахха» дээн бу гуох ойдобулуй? Үөрөшпэккэ, үөрөүринини сайышнарбакка туран киһи мировоззрениетын хайдах сайышнарыахха собуй? Киһини интэн, сайышнарар таһаарымыга үөрэхтин биһикти-көрүүтэ кэчигирин, өйө-санаата чочууларын хайдах умнуохха собуй? Атын өттүттэн ыллахха, киһи олобу, обществону, айылганы ойдуурун системалааһын хайдах интин бопуурвоотунан туора түгөөн собуй?

Биднийг камлалтгүйгээр учуутал-
лар, педагогический коллектив-
тар, төрлөхтүгээр, общественность
педагогической культуралара,
аттунгил этгэххэ, нитэр дөөбүр-
лэра, нитин бөлпүрүдэ туохтан
тутулуктаарын мрылхайдык өй-
дөөбүүнүнэ бмһаарилалар. Нитин,
үрэтин, билигин кэнэтин, дити-
ратин — барыта биир сибээстэ-
гин чуолгайдыххэ нсада.

Итгэл дээр нийгэмчилж, өдөр
дөдөө өргүүлж, мандаг савыг
дээдэлж, буулар, үлчлөх эр
дүүнээх материалтай, дуулам
банаг асар үлэнт, тээдэлж,
үчлэгж, нэгдэл, нэгдэл өдөр
нийгэмчлэл, үрдүг суурилуулж
хүн бэлэмжлэл тэснэлж.

Ити сөөгдмэл киши өнгөрөн та-
ваарар, билэр-корөр, холоон ко-
рөр дьобурун барытын хаавар.
Ити — билинги ообщественнай
олөхпүт бүтүшкүүтүн элгэтэ; ки-
ши аймах үөскүбүттөн ыла мун-
дуулан билинги кэминтигэр тин-
йэ харыстаннай кэлбит ой-санаа,
майгы-сигили сайдытыл элти-
лүштэ; итиллээччи билэр дьолун
бэйа-бэйаларигэр нравственный
сыһымынара уонна киши төрөп-
пүттөрүн, учууталларын духов-
най культурата (ой-санаа өтүөнүн
сайдымаларын таһымы); онт аа-
һан ити — үөрөтүн, майгыны-
сигилини иитин, олөх үрдүк
идеаллара хайдах олөххө киллэ-
риллэн, туһаба таһаарымалан
иһинилэрэ эдэр иһин олөх нс хо-
лоонун өйдүүрүтэр улахан бы-
һаарар суолталаахтар; билин-ки-
рүү, үөрөтүн төрүтэ буолаллар;
ити — билинги киши ой-санаа,
майгы-сигили өтүөнүн маанык
буолуохтаах дини педагогтар
знаан-мынаан мытар үлэлэрэ,
өнүөхэ үрдүк холобур буолар об-
щество, оскүөлэ, педагогтар үтүө
үгэстэрэ, холобурдара.

Олох хэс бигрдин мүнүүтэтэ, сир нйэ хэс бигрдин мүнүүтэтэ, дьон-сэргэ, сорогөр бигрхэ эмэ элэс курдук көрсөн ааспыт да киниэтэ озоюу нитиниэтэ снхланнаах. Оёо обдуур-ойгүгэр, чувствоты-сир, дьонго снхлангытар кинини тула түүх-хайдах буелара хайан эмэ хайаан да костон ааһар. Бигрдин алохнүүт эйгэтэ нитин бөл-

пууоһугар үгүс өрттээх сабы-
дылжы таба өйдоон, ону тары-
һыи, туһаныы — бу буолар ос-
куола уонна педагогтар үлэлэрин
сүрүн ич хөһөөнө.

Видний коммунизмы тутар социалистическай общеэбытыгар үгүс үтүөнү кытта кутуаран да арыһара суох. Элбэх сырдыгы, кырдымтаары, чыһинэй буолууну төгө маар, туттары быһыы, сохуону көһүн эмнэ баар. Педагогическай дыһала дыһиһээх маастар бастатан туран кини интиллээчигэ бу кутуаран, сымыйа, чыһинэйэ суох буолуу дээн түгүн таба өйдүүрүн ситиһээтэх. Дыһиһээх маастар-интээччи такайбыт кинигэ олох аартыгар үктэниһитигэр биир суураан тымал хайа дэки үрэрин хөтү охтубакка, оскуолаҕа үөрэһэр сааһыттан ыла общество активнай күүһэ буола үүнүөхтээх. Хас биирдэн өрө нун аһын туох үчүгэй дуу, кутуаран дуу сабы дыһалга түбөһөрүн ойдообун, кини үтүс өртүтээх, ыныык-чыныык ой-санаа өттүгүн сайдытыыта сааһыны — бу буолар сатаан инти дээн. Оскуола олохун беркэ билэр, оскуолаҕа өрөлөр коллективтарын төрийингэ үтүс бөлөһмөһлөрүн ууар, ол гынан бара түөх да нөдүүһэ суох үлээтэх педагогтар арыһара суохтор. Ити интээччи элбэх сыралаах, эл үрэри туһата суох үлэтин ханыык эмэ дээбэ кини дохсуи сүүрүктээх өрүскэ илиминэн биһил биһа сатабытыгар тэһинэхэ сөп. Сити курдук үтүс оскуолалар интэр үлэҕэ мөлтөх өртүтэрэ өрө оскуола тас өттүгэр хайдах курдук араас көрүниһээх сабыдыалга охсууларын ситэ ойдооботтон таһар.

(Салгыыта бэчээттани).

Үөрэтийн ниймаларын туссарар ийин.

Саха АССР Уорарын министр. дуостарыгар дириг не хойдон-
стаатын уонна Учурталлар ч.б. коот лекцияларын матгылар.
ларин урдугэр институт (УИГН) Алексеевской уонна бийири оро-
дылланнарынан соторугага абуоннарбыт үгүс ахсааннаах
Дириг орто оскуолатыгар саха учууталлара ити лекциялар сун-
тылын уонна литературтаны аьуларинан хизин көпсөтүнэн
учуутталларын методическай семинарларын ыттылар, саваларын үлэһити.
нараара ыттылына. Семинар килэр.

улагчтар филологической науки Семинар кытгымына алгарты
кандидаттара Н. Д. Дьячков, учуруталлар Я. П. Сысолова,
ский, Н. Е. Петров, П. С. Афа- М. Н. Протопопова шыгалда-
насыев уюкка УНУН үлөктөр- быт акавас уруоктарыгар сырыт-
гар РСФСР уюкка Саха АССР тылар иткөккө ологу мунуу-
оскуодаларын үтүөлөх учурута- лар. Бу түмүсүз колбиггэр
Р. М. Поскачин, институт күчө- Аалексеевский оройуон Чорсох-
никтарга кабинетин сөбүздөс- тообу П. А. Ойуунускай лигера-
сөбү Е. М. Захарчикова кыт- турнал жүөсөйүн сорок маты-
гымын малайлар, саха тылын рыйаалларынын, Тмораһа аһыс
грамматикатын тутуах боплу- кылаастаат, Ытык-Куөл уюкка

байдаг орто асгуулагчдын са-
га талын кабинеттарын хөрд-
рөн үүрэгтэр тэрилдэринэн хо-
жуулан өгөгүүлүүбуг бичигтэ-
каны кэрэглээн көрдүүлэр. Итгич
сэргэ Ойуукускай литературнай
музейн салайааччы Н. Х. Ан-
дросов «Музей тэрилдэбуг ис-
торилта ронно үлэтээ», «Айар
куруууонгары хайдаг тэрийдн
үлэтэниэхэдэ», Т. П. Дэерстова
«Мунуулуубуг матырийаалы су-
руйааччыларынн сисемага аа-
кынн, а. д. а. н. к. н. т. н. н.
нэришлэрэ бикирэннэлэр.

М. ПРОТОДЬЯНОВА.

УЧУУТЭЛ.

1976 снл АХСЫННЬЫ ҮЙ-1 КҮНҮНЭЭБИ ТУРУГУНАН КӨРДӨРҮҮЛЭРЭ

Сыдыг өлүүтө		Ол жингер кулун		Эт онгохууга (центнер) тымнызак жылаанынан				Үүт лаловой мамы (центнер)				Биер фуражнай млактан мамы (кг)			Үүтү государственова атымалайын (центнер)				Эти государственова атымалайын (центнер)			
1975 с.	1976 с.	1975 с.	1976 с.	11 майдак былаан	туола	%	1975 с.	11 майдак былаан	туола	%	1975 с.	11 майдак былаан	туола	%	1975 с.	11 майдак былаан	туола	%	1975 с.	11 майдак былаан	туола	%
77 113	1	5	9430 8060	85,5	+1194		28460	29677	104,3	+3086	1284 1300	+126	21520 23286	108,2	+2769	8700 7928	91,1	+1201				
98 94	—	—	8610 6871	79,8	+799		28300	23459	82,9	+2292	1269 946	+52	21200 18565	87,6	+1108	8000 6692	83,6	+1217				
62 67	—	2	7460 7300	97,8	+1421		27160	28871	106,3	+3113	1627 1683	+15	20550 22963	111,7	+1903	6900 7228	104,7	+1350				
237 274	1	7	25500 22231	87,2	+3414		83920	82007	97,7	+8491	1372 1266	+71	63270 64814	102,4	+5780	23600 21848	92,6	+3768				

Государственной статистики орденомнаабы Инспектурата

TIRAZU 2775